

บทคัดย่อ

สืบเนื่องจากที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้เสด็จเยี่ยมศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง หมู่ที่ 5 ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อปี พ.ศ. 2537 ได้ตรัสถามราษฎรที่เข้าเฝ้าว่า “แม่เจ้าอยู่หัว มีความเป็นมาอย่างไร ทำไมถึงได้ชื่อว่า ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว” ราษฎรไม่สามารถตอบได้ชัดเจนถึงประวัติของแม่เจ้าอยู่หัว ด้วยเหตุนี้จึงได้มีราษฎร กลุ่มหนึ่งเกิดความคิดว่า เราต้องค้นคว้าศึกษาประวัติความเป็นมาของตำบลแม่เจ้าอยู่หัวให้ชัดเจน เพื่อจะได้รู้ประวัติที่แท้จริงและให้ลูกหลานได้ศึกษาประวัติของท้องถิ่นสืบไป

แกนนำของคณะวิจัย นำโดย นายชลอ เอี่ยมสุทธิ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมคณะวิจัยต่างสาขาอาชีพ 12 ท่าน จัดทำโครงการศึกษาวิจัยประวัติแม่เจ้าอยู่หัว โดยเสนอขอทุนจากกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นประวัติแม่เจ้าอยู่หัวให้มีความชัดเจน ถูกต้องตรงกัน เพื่อหากลไกการมีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยระหว่างชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเพื่อค้นหากระบวนการเรียนรู้ประวัติแม่เจ้าอยู่หัวอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งจะนำมาสู่กระบวนการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย คือ

- ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาวิจัยประเด็นหลักในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ในหมู่ที่ 3 ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ วัดท่าวโคตร สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช และวัดพระนางตรา อำเภอท่าศาลา ส่วนการวิจัยนอกพื้นที่ (ต่างจังหวัด) นำข้อมูลมาประกอบการศึกษาค้นคว้า จากสถาบันทักษิณคดีศึกษา วัดท่ากระแซะ จังหวัดสงขลา วัดพระทอง วัดพระนางสร้าง จังหวัดภูเก็ต วัดพระพุทธสิทธิ์ วัดถ้ำพระพุทธร จังหวัดตรัง วัดตะเจียนบางแก้ว วัดพระเกิด จังหวัดพัทลุง และเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย

- ขอบเขตด้านเวลา ได้ทำการศึกษาวิจัยในช่วงระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่ 1 มีนาคม 2544 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2545

- ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง ประวัติความเป็นมาของบุคคล สถานที่ต่างๆ ชื่อบ้าน นามเมือง เพื่อนำมาเชื่อมโยงในโครงการเรียนรู้ประวัติแม่เจ้าอยู่หัว

สิ่งสำคัญที่เป็นเป้าหมายที่นำมาศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ส่วนสำคัญ ประกอบด้วย ผู้สูงอายุในพื้นที่ และหมู่บ้านใกล้เคียง ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนครศรีธรรมราช บุคลากรจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช บุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัยในแต่ละท้องถิ่นต่างจังหวัด สถานที่ โบราณวัตถุ และเอกสารตำนานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

วิธีศึกษาวิจัย เก็บข้อมูลภาคสนาม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ผู้ที่เกี่ยวข้องทั่ว ๆ ไป สัมภาษณ์สภาพสถานที่โบราณวัตถุ เอกสาร คำนานการบันทึกภาพ บันทึกเสียง แล้วนำมาจัดเวทีประชาคม เสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากพื้นที่ต่าง ๆ

ผลจากการศึกษาวิจัย สามารถเก็บหลักฐานข้อมูลประวัติแม่เจ้าอยู่หัว ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา ภูเก็ต ตรัง พัทลุง และเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย นำข้อมูลมาร่วมวิเคราะห์ ได้ประวัติที่มีความชัดเจนที่เป็นเอกสาร หลักฐาน เพื่อการศึกษาค้นคว้า อันจะนำมาซึ่งกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้ประวัติแม่เจ้าอยู่หัวเป็นศูนย์รวมความศรัทธา ตลอดจนการประยุกต์ใช้กระบวนการดังกล่าว ในการสร้างความร่วมมือของชุมชน ทำให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง และเกิดทุนทางสังคม

แม่เจ้าอยู่หัว (พระนางเลือนขาว) เป็นสตรีสามัญชนคนหนึ่งที่มิเลือนขาวมาแต่กำเนิด ต่อมาได้รับการสถาปนาเป็นมเหสีของพระเจ้าศรีธรรมโคกราช ที่ 5 พระนางได้บำเพ็ญบุญกุศล คุณงามความดีมาตลอดโดยการสร้างและปฏิสังขรณ์วัด จำนวนมากมายหลายวัด ได้เสด็จไปเกาะลังกาไปประเทศศรีลังกา ในนามกษัตริย์เมืองนครศรีธรรมราช เพื่อเดินทางไปอัญเชิญ พระพุทธสิหิงค์ พระบรมสารีริกธาตุ ดันศรีมหาโพธิ์ มาประดิษฐานไว้ที่นครศรีธรรมราช และได้เสด็จไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาจัดระเบียบพิธีการสงฆ์ ฝ่ายฆราวาส ที่กรุงสุโขทัย และประทับอยู่ 5 ปี พระนางเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจของประชาชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันถึงแม้เวลาจะล่วงเลยมานับ 745 กว่าปีแล้วก็ตาม

ABSTRACT

During Her Majesty the Queen's visit in 1994 to Ban Noen Thammang Supplementary Occupations Center, Village No. 5, Mae Chao Yu Hua Subdistrict, Chian Yai District, Nakhon Si Thammarat Province, the Queen asked the people who had an audience of her "How is the background of Mae Chao Yu Hua like? Why was it given the name of Mae Chao Yu Hua District?" The people could not clearly answer about the history of this Mae Chao Yu Hua. For this reason, a group of local residents conceived the idea that they must clearly research and study the background of this Mae Chao Yu Hua so that they would know its real history and enable their children to study the history of the local community in the future.

The research team led by Mr. Chalor Iamsut, the village headman, Village No. 3, this Mae Chao Yu Hua Sub-district, Chian Yai District, Nakhon Si Thammarat Province, together with 12 research team members, made a project for studying the history of Mae Chao Yu Hua by applying for capital from The Thailand Research Fund (TRF).

The objectives of this research were to trace the history of Mae Chao Yu Hua so that it would have clearness and authenticity, to determine mechanisms of participation in research the community and the relevant organization and to search for a participatory learning process of the history of Mae Chao Yu Hua, which would bring about a process of strengthening the community, by setting the scopes of research, viz:

- The area scope: to study the primary issue in the area of Nakhon Si Thammarat Province in Village No. 3, Mae Chao Yu Hua Sub-district, Chian Yai District, the National Museum, the National Library, Thao Khot Temple, Rajabhat Institute Nakhon Si Thammarat and Phra Nang Tra Temple, Tha Sala District; as regards off-area (upcountry) research, to bring data to use as an aid from the Thaksin Studies Institute, Tha Khura Temple, Songkhla Province, Phra Thong Temple, Phra Nang Sang Temple, Phuket Province, Phra Phutthasihing Temple, Tham Phra Phut Temple, Trang Province, Takian Bang Kaeo Temple, Phra Koet Temple, Phatthalung Province, and Langkawi Island, Malaysia;

- The time scope: the study was done in the period of one year from March 1, 2001 to February 28, 2002;

- The substance scope: to do the study of the historical backgrounds of persons, various places, names of villages and towns so as to bring them to link in the Project for Studying the History of Mae Chao Yu Hua.

The important things being the targets brought to study were divided into five major parts consisting of elders in the area and the neighboring villages, the relevant government agencies and organizations in Nakhon Si Thammarat Province, personnel knowledgeable in the matters being studied in each upcountry area, various places, antiques and legendary documents concerned.

The studying method: Field data were collected from relevant documents and research works, from participatory observation, interviewing elders, general relevant persons,

surveying the statuses of places, antiques, legendary documents, image recording, sound recording and then the data were brought to organize a community forum for opinion-exchanging dialogues and analysis of the data obtained from various areas.

As the result of the study, evidences and data of the history of Mae Chao Yu Hua is Nakhon Si Thammarat, Songkhla, Phuket, Trang and Phatthalung Provinces and Langkawi Island, Malaysia, were successfully collected and subjected to joint analysis. Clear histories being evidences and documents were obtained for the study, which would bring about the community's participatory learning process by using the story of Mae Chao Yu Hua as the center of belief, as well as the application of the said process for creating cooperation of the community, making it a strong community, and generating a social capital.

Mae Chao Yu Hua (Queen Lueat Khao) was a woman of the common class who had white blood from birth and was later made King Si Thammararat V's wife. She performed meritorious deeds throughout her life time by building a very large number of temples. She went to Lanka Island, Sri Lanka, in the name of the ruler King of Nakhon Si Thammarat for the purpose of bringing Phra Buddha Sihing statue, the Buddha's relics and the bo tree of Sri Lanka to place at Nakhon Si thammarat, and went to propagate the Buddhist religion, to organize the laic-ride ecclesiastical formalities at the Capital of Sukhothai, and stayed there for five years. She has been the center of the minds of the people from the past to date, although she passed away more than 745 years ago.